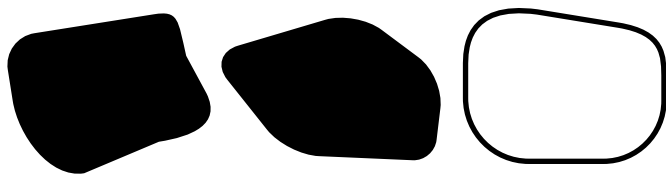

Eva Grestenbergerová

Na divokém venkově

argo

Eva Grestenbergerová
NA DIVOKÉM VENKOVĚ

Přebal navrhla a graficky upravila
Helena Neubertová.
Layout a sazba Daniela Danielová.
Odpovědná redaktorka Markéta Nová.
Korektury Marie Černá.
Technický redaktor Milan Dorazil.
Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13,
130 00 Praha 3, www.argo.cz, roku 2022
jako svou 5014. publikaci.
Vytiskla tiskárna PBtisk.
Vydání první.

ISBN 978-80-257-3911-2

Naše knihy distribuuje
knižní velkoobchod Kosmas
Sklad: V Zahradě 877, 252 62 Horoměřice
Tel.: 226 519 383
E-mail: odbyt@kosmas.cz
www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit
v přátelském internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

Jmenuji se Malvína Velehorská. Je mi 27 let. Mám dva magisterské tituly, bezvýznamnou epizodu duševní únavy, rozpracovanou disertační práci a neschopenku od psychiatra. Teoreticky stále studuji na univerzitě v Oxfordu sociální psychologii. Ještě o něco víc teoreticky reprezentuji univerzitu v akrobacii na tyči. Prakticky jsem nucena se navrátit do své rodné země, kde pravda vítězí, a píšu si do tlustého zápisníku – samé nesmysly. Nicméně to dělat musím, protože údajně jde o vysoce sofistikovanou součást terapie. Údajně každý soudný člověk (do kteréžto skupiny se podle propouštěcí zprávy Psychiatric clinic of Oxford prý zahrnout nemohu) by mě shledal nebezpečnou sobě i ostatním. Osobně bych to tak černě neviděla, děkan byl ovšem jiného názoru. Stejně je to nespravedlivé. Trochu vám ujedou nervy – hodíte po svém školiteli čajovou konvici nebo v pátém patře vyhrožujete skokem z okna – a hned jste nervově labilní a potřebujete odpočinek v bezpečí rodiny. Nakonec jsem volila mezi dvěma alternativami – návratem domů na divoký venkov a pobytem v psychiatrickém sanatoriu. Neviděla jsem v tom nějaký zásadní rozdíl, a tak jsem tady...

Určitým způsobem se vracím ke svým rodným kořenům. Narodila jsem se v Ostravě – podivně roztahaném městě, jehož obyvatelé by se klidně vešli na čtvrtinu skutečné rozlohy. Místní domorodci se vyznačují rychlou krátkou mluvou, slovní vatou v podobě neadresných vulgarismů a vysokou odolností proti víceméně toxickému vzduchu. Cizinci sem přijíždějí děsí se dopravní zácpy, propadu poddolovaných silnic a poličního přepadení.

Prvních dvacet let svého života jsem ale prožila o čtyřicet kilometrů dál. Obyvatelé okolních oblastí tomu říkají buď daleký sever, nebo divoký východ. Tyto osoby evidentně nechápou princip označení světových stran. Ono tajemné místo se nachází v údolí, kryto nepříliš vysokými kopečky ze všech stran. Zdejší geografické podmínky skvěle vyhovují cyklickým povodním, díky nimž se oblast mění v bažinu či mělké jezero – podle aktuálního množství přítomné vody. Kde se bere (uvážíme-li, že se zde nachází pouze několik zanedbatelných vodních toků o nepřesvědčivé šířce koryta okolo třiceti centimetrů, které navíc pravidelně vysychají), si dodnes nejsou jistí ani protřelí hydrologové. Možná se zdejší krajině stýská po starých dobrých časech, kdy byla mořským dnem.

Za normálních okolností zde panuje vysoce proměnlivé mikroklima. V zimě teploty dokážou klesnout k pětadvaceti stupňům pod nulou doprovázeným dvoumetrovou vrstvou sněhu, v kteréžto situaci život ustává a organismy se mění na jakési formy klidových spor. V létě teploty vyšplhají o čtyřicet až padesát stupňů Celsia výše, což mění místní faunu v malátné zombie a flóru v pouštní, téměř neexistující vegetaci. Počasí je zde velice nepředvídatelné. Většinou je polojasno

s občasnými bouřkami, mírným krupobitím nebo průtrží mračen, sem tam se objeví drobná vichřice nebo sněhová vánice, není však vyloučeno horko k padnutí doprovázené požáry, povodněmi nebo zcela neprůchodnou mlhou. Tornáda a projevy vulkanické aktivity zde zaznamenány nebyly – aspoň dosud, zatímco vlna tsunami je vyloučena prostou absencí moře.

Samozřejmě ale nejde o stanoviště samotné jako spíš o složitý ekosystém, který jej obývá. Společenstvo zde zahrnuje širokou paletu flóry – od padajících velkých stromů přes invazní křídlatku až po lány kopřiv. Faunu reprezentují velké a nebezpečné šelmy (lasička, liška, spousta psů a ještě víc koček), elegantní srnky se sebevražednými úmysly, důstojní jeleni s vlastnickými nároky na celé území, rozsáhlé kolonie prasat, složité migrující žáby s děsivým pohledem i překvapivě obrovští pavouci.

Populace homo sapiens zde čítá okolo pěti set jedinců. Nejstarší samici táhne na devadesát let, té nejmladší je sotva měsíc. Podnebí se zdá pro tyto živočichy příznivé. Nejen, že tady přežívají celá desetiletí, také se poměrně úspěšně množí. Vzhledem ke komplikovaným pokrevním vztahům to patrně není žádný zvláštní důvod k radosti, nicméně efekt příbuzenského křížení se zatím neprojevuje příliš výrazně. Vzhledem k jisté částečné izolaci od okolních civilizací a zakonzervovaným archaickým kulturním vlivům vykazují vysoce zajímavé vzorce chování a zcela ojedinělý životní styl...

Právě čekám na odvoz v polských Katowicích. Nutno připustit, že nad variantou návratu zpátky do Česka jsem zrovna

bujaře nejásala. Nebyla jsem tu pět let a doufala jsem, že to tak minimálně ještě jedno desetiletí vydrží. Představa delšího pobytu mi pak byla příjemná zhruba jako koupel v rozteklém asfaltu.

„Teda, Malvíno. Bez toho knírku jsem tě vůbec nepoznal!“ ozval se za mnou dost nečekaně známý mužský hlas, až jsem nadskočila a popadlo mě téměř nezvladatelné nutkání vlézt zpátky do letadla směr Londýn. Nebo klidně jakýkoli jiný směr – Antarktida musí být v tuhle dobu docela příjemná. Mužský hlas právě komusi sděloval své další nevyžádané postřehy k mému vzhledu. Zaklapla jsem zápisník.

Marcela jsem neviděla pět let. Uvažovala jsem, jaká by byla optimální frekvence našich setkání, a popravdě nevím. Ten správný čas ale ještě rozhodně nenadešel. Marcel je vysoký štíhlý chlap, kterému táhne na třicet, a jediný syn „strýce“ Lubora – muže, kterého si vzala moje teta – patrně kvůli krizi středního věku. Takže pokrevně vzato Marcel ani můj příbuzný není – jen se v naší rodině uchytil podobně jako jmelí na stromě. Já tvrdím, že Marcel je mimořádně nepovedená karikatura arogantního sebevědomí strýce Lubora, erotomaničké extraverze své pofidérní matky, která už je třetím rokem nezvěstná, a navíc byl obdařen sklonem k neuvěřitelně pitoměmu rýpání, kterému říká humor. Matka tvrdí, že je v podstatě geniální, spolehlivý rodinný typ a velmi šarmantní gentleman. Pravděpodobně už ho adoptovala místo mě.

Ostatně matka kráčela hned za ním, držela klíče od auta způsobem, jako by to byl odjištěný granát, a neustále bedlivě monitorovala okolí.

Žena, která mě přivedla na svět, na první pohled nevypadá nijak zvlášť děsivě. Nicméně zdání klame. Měří sice stěží metr šedesát, ale její celkově neškodný vzhled je v podstatě jen zastírací manévr. Jedná se o vysoce inteligentní osobu se silnými autistickými rysy. Jejím životním mottem je, že vždycky je lepší dělat věci jako vždycky. I přes doktorát má potíže s pochopením primitivní techniky typu otvírák na konzervy. Vysoká míra konzervatismu způsobuje značnou nechuť k sebemenším změnám (například výměna přiděleného bankovního poradce vedla ke značnému nervovému vypětí). Permanentní úzkosti kompenzuje brakovými romantickými filmy, které údajně uklidňují. Její celoživotní láskou je český zpěvák Karel Gott.

Přivítala se se mnou poměrně stručně a hnala nás oba na parkoviště. U dveří z příletové haly mě zastavil stevard z letadla a mile se zeptal, jak dlouho se zdržím. Zamumlala jsem, že to snad ani radši nechci vědět.

Do auta jsem nastoupila se zápisníkem přitisknutým na prsou a trochu jsem zalitovala, že jsem si nekoupila větší. Prý si mám všechno zapisovat – tvrdí doktor Smith. Možná... Ale myslím, že tomu, co se tu děje, stejně neuvěří...

Nízký Kloboučník je město, ve kterém žije asi pětadvacet tisíc lidí. Původně jich bylo víc, ale na konci volebního období se vždycky jedna místní část s železnou pravidelností odporoučí k čertu. Nebo alespoň tak to tvrdí otec. Město je plné důležitých historických památek, i když ne zas tak důležitých, jak si jeho vedení myslí. Pompézní cedule u vjezdu láká turisty na město baroka a renesance.

Když jsme míjeli onu ceduli, Marcel poznamenal, že by tam mělo stát spíš *Město kruhových objezdů*. Údajně je už vybudovali na všech dostupných křižovatkách, takže teď přecházejí na parkové cestičky. Namítla jsem, že bych chtěla vidět toho pitomce, co to vymyslel. Marcel řekl, ať počkám, než dojedeme domů, a můžu si ho prohlížet celý den. Asi naráží na mého otce. Jeho kariéra v komunální politice patrně začíná nést ovoce.

Matka nás požádala, ať oba zmlkne, jelikož ona se potřebuje soustředit na jízdu. Řízení je totiž vysoce nebezpečná činnost, která vyžaduje maximální možnou koncentraci. My mladí nejsme vůbec schopni docenit onu závažnost, která se s řízením auta pojí. Věřím tomu, že být to na ní, před čtyřicítkou by řidičák nikdo rozhodně nedostal. Přesto nechala Marcela řídit až na české hranice s vysvětlením, že se ve světě vyzná. Je naprostý vesnický balík, takže pochybuji. Já se k řízení nehrnula, ale stejně pochybuji, že bych byla matkou shledána kompetentní. Po výchovné lekci matka vysoce profesionálně vjela na poslední kruhový objezd.

Tím ovšem její dokonalá koncentrace bohužel vzala za své. Zhruba tři sta metrů od nás stálo na autobusové zastávce policejní auto. Matka zcela zpanikařila, jako by ji právě přistihli s kradenými diamanty. Čtyřikrát objela kruhový objezd s hysterickým mumláním:

„Oni mě zastaví. Já to vím. Oni mě určitě zastaví...“

Vzteklé troubení ostatních řidičů ji však nakonec přesvědčilo, aby se hrdinně postavila svému osudu. K zastávce dojela pokryta ledovým potem a obezřetně policisty monitorovala,

důmyslně skryta za volantem. Její temné proroctví se skutečně vyplnilo. Zastavili ji. Matka seděla jako zařezaná a evidentně netušila, co se životem. Jeden z policistů tázavě zaklepal na dveře.

Matka se pokusila otevřít okýnko... a zamkla nás v autě. Na druhý pokus již našla tlačítko s příslušnou funkcí, pouze příslušné okno se nacházelo na straně spolujezdce. V ten moment se rozhodla zcela změnit taktiku a otevřela dveře, aby vystoupila. Bohužel zakopla o práh a rozplácla se na silnici policistovi u nohou. Ten pohlédl na svého kolegu a telepaticky se shodli na tom, že jakákoli dechová zkouška je naprostou ztrátou času. Požádali o řidičský průkaz, který matka hledala zanedbatelných deset minut. Na otázky policistů ohledně auta odpovídala stereotypním:

„Nemám tušení...najdu vám doklady.“

Hlasová intonace by nezasvěcenému naznačila, že jí drží nabitou zbraň u hlavy. Doklady našla a policista pak nevěřícně zíral na to, že ta dáma nechápající účel kliky u dveří disponuje akademickým titulem. S odhodláním tuto záhadu vyřešit přikročil ke zkoušce alkoholu. Podal matce přístroj s náustkem. Ta ho nasála a vyplivla na zem. Policista ochotně přiskočil s náustkem náhradním. Na validní výsledek měření matce stačily pouhé tři pokusy. Nula na displeji byla pro strážce zákona bezprecedentním šokem. Viděla jsem je dokonce nedůvěřivě bouchat do přístroje.

Mamka nasedla do auta, omylem zatroubila, rozsvítila dálkovou světla, pokusila se rozjet na čtyřku a následně znovu nasharovala. Na policistovo: „Příjemnou cestu, paní doktorko,“ odpovíděla roztržitým: „Dvakrát denně po jídle.“ Po rozjezdu

si oddechla, jako bychom právě o chlup unikli ozbrojené teroristické skupině. Marcel zrovna někomu vyprávěl do telefonu:

„Jo, jedeme. Tetu stavěli policajti. Ale zrovna nebyla opilá...“

Matka na něj cosi dotčeně zasyčela a vyčítavě prohlásila:

„Věděla jsem, že nemám nikam jezdit.“

Netušila jsem, že se budu muset omlouvat už za svůj příjezd zpátky do vlasti.

Docela jsem se těšila na svůj rodný dům v Bočníku. Tahle malá vesnička patří mezi těch několik městských částí Nížkého Klouboučnicku, které zatím nestihly vyhlásit nezávislost. Přestože se nachází jen několik kilometrů od své mateřské metropole, úředníci z radnice Bočník už roky ignorují tak vytrvale, že se z něj stalo cosi jako živý skanzen. A to i přesto, že otec stále slibuje, že „udělá pořádek“.

Nová vize našeho místostarosty je ovšem stále hudbou budoucnosti. Buď byl přehlasován, nebo mu úředníci naschvál házejí klacky pod nohy, čemuž se při jeho chování nelze příliš divit. Dokud nezačne být otec milejší, musíme si zřejmě vystačit se starým pořádkem.

Na místní poměry vlastně bydlíme v exkluzivní lokalitě. Hned naproti nám je hlavní kulturní centrum zahrnující MISTNI knihovnu (což doslova stojí na ceduli) a také klub seniorů, pověstný svými divokými večírky se slivovicí a vysoce uměleckým duem s přenosnými klávesami a dvacet let starým mikrofonem. Ve stejné budově ovšem najdete i dobrovolné hasiče, kteří jsou skutečně všestranní – dokonale vám vyčistí studnu, vystěhují sršně, co se nastěhovali bez nájemní smlouvy,

nebo uspořádají galavečer roku v podobě hasičského plesu. S ohněm jsem je viděla na vlastní oči manipulovat pouze jednou. V rámci exhibice měli hasit staré auto. Nepodařilo se jim ho ovšem zapálit.

Kromě využití v oblasti praktického a společenského života slouží náves také jako centrum náboženské – jakýsi Jeruzalém, kde se potkávají tři různá velká náboženství. V našem případě jde o katolíky, evangelíky a komunisty. První dvě skupiny tu mají vlastní kapličky, ta třetí pak osvětovou besedu (nebo aspoň cedule takto nadepsaná visí na budově Klubu důchodců).

Co tu ale nemáme, je hospoda. Skupince místních opilců tedy nezbyvá nic jiného než kempovat před obchodem. V postávání na čerstvém vzduchu ovšem vykazují překvapivou vytrvalost. Ono to totiž v mrazu nebo dešti asi nebude nic příjemného. Ani zdravého – nijak vysokého věku se tito pánové nedožívají a rok od roku jich ubývá.

Otci nejvíc leží na srdci absence chodníků. Tak nějak odmítá připustit, že se do Bočníku jednak nevejdou, jednak o ně místní obyvatelé nestojí. Osobně vidím největší problém jinde. Hlavní ulici lemují potok, který má sice celkem hluboké kořpyto, nicméně se jedná v podstatě o náhražku vesnické kanalizace. Tu nám v Klouboučnicku zatím jaksi nepřiklepli.

Přes potok vedou k jednotlivým domům soukromé mosty, které spojují cestu s garážemi. My máme takové mosty dva – a oba děda považuje za posvátné. Nesmí se na nich parkovat, přestože dědovo auto garáž prakticky neopouští, a traduje se, že pěší by se správně měli přezout. Prateta kdysi navrhla tento most s dědou pohřbít, aby se z něj mohl těšit i po smrti.

Můj staronový domov je poměrně veliká budova, která má ve svých sto dvaceti letech mnoho různých podivností - zatopeným sklepem počínaje a svéhlavými elektrospotřebiči konče. Hlavním poznávacím znamením domu jsou římské sloupy a klasický antický štít, na jehož vrcholu se majestátně skví obrovská lví hlava. Schody pokrývá koberec. Nikoli červený, nýbrž zelený - umělý trávník. Za jeho značnou opotřebenost může jak letité užívání našimi ostravskými příbuznými, tak destruktivní vliv zubů našich psů. Zničili toho už víc - ovšem v případě této nevkusné věci jim to nemám až tak za zlé. Zahradu lemuje bílý kovový plot, který už leccos pamatuje. Děda ho natírá z plechovky, kde je už víc voda než barva. Nicméně pravidelným útokům psů laťky odolávají překvapivě statečně.

Matka projela zatačkou a mně se po letech naskytl první pohled na dům. Následovalo několik horečných zamrknání, neboť jsem si byla jistá, že vidím špatně. Ale ne - ta nepopsatelná scenérie byla skutečná. Na každém sloupku plotu byla nahoře uvázaná veselá mašlička různých barev a vzorů. Zblízka jsem identifikovala pásy babiččiných staromódních šatů. Na monstrosní sloupy schodiště patrně nestačily, takže byly nahrazeny dlouhými šátky. Schodiště pokrývaly - v celkem nahodilých skupinkách - rozžaté hřbitovní svíce, doplněné porcelánovou sochou jelena a broušenou vázou s pugétem suchého rákosu. Nicméně jednoznačně dominoval věnec s černou páskou a nápisem *Vzpomínáme*.

Moje anglická spolubydlící Pamela, která studuje výtvarné umění, by to nejspíš postavila do Tate Modern s popiskem *Všechno a hodně... a všechno*.

Branka již nesloužila původnímu účelu. Někdo ji přelepil obrovským papírem, který zároveň fungoval podobně jako policejní pečeť, s jedovatě zeleným nápisem: *Vítáme Malvínu z blázince!!!!!!!* Včetně těch osmi vykřičníků a dalších symbolů okolo. Vzhledem k tomu, jak vypadal pouhý vstup do domu, jsem si říkala, jestli autor sloganu neměl spíš napsat: *Vítáme Malvínu do blázince*.

Každopádně jsem papír okamžitě strhla a vysloužila si Marcelův vysoce pohrdavý pohled. Prošel středem celého zátiší s neurčitým výrokem, že „je to hezké...“. Matka tento názor evidentně nesdílela. S očima obrácenýma k nebesům se pokusila dovolat pomoci katolického boha. Když nedosáhla kýženého efektu pomocí ezoteriky, podrážděně prohlásila, že „to si Nikola vážně uklidí“.

Nikola je moje sestra. Má nejlepší známky, nejvyšší počet důtek a nejhorší pověst v ročníku. Zajímá se o zvířata, politiku a astronomii. Je jí devět a příkazy dospělých obvykle ignoruje jakožto nedostatečně podepřené relevantními argumenty. Nepovažují se za odborníka na děti, ale vsadila bych se, že Nikola to vážně neuklidí.

Na schodišti se objevil uvítací výbor složený z již zmíněné umělkyně, která mi o vteřinu později visela na krku, a rady starších. Přestože bylo půl desáté večer, což všichni čtyři normálně pokládají za hlubokou noc, vypadali poměrně svěže.

Trio babi – děda – teta potvrzují dvě, z antropologického hlediska překvapivá, fakta. Za první – i v typicky evropských podmínkách českých zemí mohou žít v dlouhotrvajícím manželství až tři osoby. A za druhé – podivné náboženské

sekty nejsou nic exotického, co by vás jen tak nemohlo potkat. Otec vehementně tvrdí, že se do jedné omylem přiženil. Naši důchodci obývají ve své nenávislné pospolitosti přízemí domu.

Děda je ve svých téměř devadesáti letech důkazem toho, že život zkrátka není fér. Prošel si bouřlivým životem plným alkoholu a cigaret, konzumuje těžko uvěřitelné věci typu smažený řízek polítý veškerým dostupným přepáleným olejem z fritézy a všichni jeho kumpáni z mládí jsou již čtyřicet let po smrti. Jako nejstarší muž Bočníku však plně přešel na světlou stranu síly a pod přezdívkou svatý muž se zde snaží katolickou církev vrátit do zlaté éry hlubokého středověku.

Má babička je vysoce konzervativní dáma, která uvízla ani ne tak v minulém století, jako spíš v tom předminulém. Od toho se také odvíjí její očekávání výšky cen v obchodech, politické situace a sexuálního života lidí okolo. Jedná se o osobu tak skromnou a šetrnou, že v její domácnosti teče teplá voda pouze jednou za týden, toaletní papír je víceméně na přiděl a jogurt dražší než pět korun je považován za nehorázné plýtvání. Babi je také nadána nadpřirozenými schopnostmi – pozná, že je někomu zima nebo má hlad, aniž by to onen člověk vůbec tušil.

Babiččina sestra Lenka nesmí být nazývána pratetou, protože by se cítila příliš staře. Ve svém životě zootechničky velela železnou rukou stovkám krav a desítkám traktoristů – a tento přístup jí zůstal. Šplhá po stromech a celkově se na svůj věk vůbec nechová. Za svého úhlavního nepřítel považuje dědu a tyto antipatie jsou oboustranné. Teta Lenka má sice

byť v nedalekém městečku, ale navštěvuje ho spíše sporadicky kvůli společenskému vyžití v maloměstě a práci na svých soukromých polnostech v zahrádkářské kolonii, což jí alespoň částečně kompenzuje její staré dobré družstvo.

Tito tři žijí už celé roky v podivně symbioticko-nenávistném vztahu. A ani teď se nic nezměnilo.

Teta důstojně sešla schodiště, královským gestem mi pokynula na pozdrav a přivítala mě slovy:

„Ten chlap mě tak sere!“

Měla by se vyjadřovat konkrétněji. Takto nevím, zda se jednalo o otce nebo o dědu. Marcel to nebude – do toho je platonicky zamilovaná.

Večer byl v místní televizi otec. Moderátorka chtěla vědět, jakým směrem se bude ubírat fungování Technických služeb Kloboučnicku. Celá otcova koncepce sestávala z jednoduché myšlenky, že je třeba šetřit. I tak tuto prostou ideu uvedl jako osm samostatných bodů a hovořil téměř půl hodiny. Byl ustřížen v půlce věty a vystřídal ho záběr dětí ze školky, jak zpívají píseň „Skákal pes“.

Vylezla jsem z postele až v 9.30. V noci se totiž děly divné věci. Okolo jedné hodiny po půlnoci mě probudilo děsivé kvílení a křik člověka, kterého právě mučí středověký kat. Nechci tvrdit, že v našem sto let starém domě, kde se dřív nacházel obchod, straší duchové mrtvých prodavačů. Připouštím ale, že v první chvíli mě to napadlo. Vtom ale kvičící hlas začal chrlit vulgarismy a stěžovat si prakticky na všechno. V domě je příliš zima. Máme ty smradlavé čokly. Všude je hrozný bordel. A ta kráva (nejspíš já) si klidně spí. Došlo mi, že se stalo nevyhnutelné. Moje druhá sestra Patricie právě přijela ze studijního pobytu někde na Tchaj-wanu. Znova jsem usnula s neurčitou myšlenkou, že bych radši brala ty duchy.

Probudilo mě zběsilé vyzvánění zvonu jedné z místních kapliček – té katolické, co stojí hned u domu. Je to malebná budova, načerno postavená na pozemku obce. Otec jakožto militantní ateista již léta vyhrožuje udáním na hygieně kvůli překročení limitů hluku. Zatím bez výsledku – patrně se bojí naštvaných důchodců s volebním právem. Je pravda, že to romantické zvonění, tak hlasité, že by se nemusela stydět ani siréna, slyšíme vždy v sedm ráno, v poledne, v pět odpoledne,